

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2023-6-012 (Soruşturma/Taahhüt)
Karar Sayısı : 24-31/720-303
Karar Tarihi : 25.07.2024

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Birol KÜLE
Üyeler : Ahmet ALGAN (İkinci Başkan), Şükran KODALAK,
Hasan Hüseyin ÜNLÜ, Ayşe ERGEZEN, Cengiz ÇOLAK,
Berat UZUN

B. RAPORTÖRLER : Nezir Furkan KIRAN, Büşra ALKAN, Betül FINDIK

C. BAŞVURUDA

BULUNAN : - Resen

D. İLGİLİ TARAF : - Erba Karavan Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Besköprü Mevkii D100 Karayolu Üzeri No:148-150
54050 Serdivan/Sakarya

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** Rekabet Kurulunun 28.03.2024 tarih ve 24-15/311-M sayılı kararı ile Erba Karavan Sanayi ve Tic. Ltd. Şti'nin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesini ihlal edip etmediğinin tespitine yönelik olarak açılan soruşturma kapsamında Erba Karavan Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. tarafından sunulan taahhütlerin değerlendirilmesi.
- (2) **F. DOSYA EVRELERİ:** Rekabet Kurulunun (Kurul) 13.04.2023 tarih ve 23-18/331-M sayılı kararı ile karavan üretim ve pazarlama faaliyetlerinde bulunan Erba Karavan Sanayi ve Tic. Ltd. Şti'nin (ERBA KARAVAN) 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) 4. maddesini ihlal edip etmediğinin tespitine yönelik önaraştırma açılmasına karar verilmiştir.
- (3) Yapılan incelemeler sonucunda düzenlenen 20.03.2024 tarih ve 2023-6-012/ÖA sayılı Öneri Raporu 28.03.2024 tarihli Kurul toplantısında görüşülmüş ve 24-15/311-M sayılı ERBA KARAVAN'ın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal edip etmediğinin tespiti amacıyla, anılan Kanun'un 41. maddesi uyarınca ERBA KARAVAN hakkında soruşturma açılmasına karar verilmiştir.
- (4) Soruşturma süreci devam ederken Rekabet Kurumu kayıtlarına intikal eden 09.04.2024 tarih ve 50869 sayılı yazı ile ERBA KARAVAN tarafından 4054 sayılı Kanun'un 43. maddesi uyarınca Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hâkim Durumun Kötüye Kullanılmasına Yönelik Soruşturmalarda Uygulanabilecek Uzlaşma Usulüne İlişkin Yönetmelik (Uzlaşma Yönetmeliği) kapsamında uzlaşma usulünün başlatılması ve Kurum kayıtlarına 17.04.2024 tarih ve 50983 sayılı intikal eden yazı ile de ERBA KARAVAN tarafından, soruşturma konusu iddialardan alıcılara uygulanan bölge ve müşteri kısıtlamasına yönelik uygulamalarıyla bağlantılı endişeleri bertaraf etmek amacıyla taahhüt sunma talebinde bulunulmuştur. Yürütülen uzlaşma süreci neticesinde, Kurulun 12.06.2024 tarih ve 24-26/633-264 sayılı uzlaşma nihai kararı ile ERBA KARAVAN hakkında yürütülen soruşturma, yeniden satış fiyatının belirlenmesine yönelik iddia bakımından sona ermiştir. Taahhüt talebi ise, Kurulun 24.04.2024 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 24-20/461-M(1) sayılı ile anılan iddialar bakımından taahhüt görüşmelerinin başlatılmasına karar verilmiştir.

Söz konusu Kurul kararı üzerine ERBA KARAVAN ile taahhüt görüşmelerine başlanmış ve taahhüt görüşmeleri neticesinde ERBA KARAVAN'ın nihai taahhüt metni 05.07.2024 tarih ve 53546 sayı ile Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

- (5) Bu çerçevede hazırlanan 19.07.2024 tarihli, 2023-6-012/BN-04 sayılı Bilgi Notu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (6) **G. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili Bilgi Notu'nda, özetle; ERBA KARAVAN hakkında yürütülen soruşturma kapsamında teşebbüs tarafından sunulan taahhütlerin teşebbüs açısından bağlayıcı hale getirilmesi ve bu çerçevede teşebbüs hakkında yürütülen soruşturmanın sonlandırılması gerektiği kanaat ve sonucuna ulaşıldığı ifade edilmiştir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. Soruşturma Tarafı Hakkında Bilgi: ERBA KARAVAN

- (7) ERBA KARAVAN, 1975 yılında (.....) tarafından kurulmuş olup teşebbüsün tüm payları (.....)'na aittir. Karavan üretimi ve satışı pazarında faaliyet göstermekte olup, son üç yılda sadece çekme karavan üretimi yapmıştır. Teşebbüs İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Adana, Sakarya, Denizli ve Samsun illerinde bulunan toplam sekiz bayisi ile Türkiye genelinde faaliyette bulunmakta, yaklaşık 40 ülkeye ihracat yapmaktadır.
- (8) ERBA KARAVAN tarafından teşebbüsün, sadece karavan pazarında faaliyet gösteren ve çekme karavan üretimi yapan bir teşebbüs olduğu, COVID-19'un yaşanmasının ardından müşteri portföyünün genişlediği, faaliyet gösterilen pazarın oldukça büyüdüğü, üretici sayısında ciddi bir artış yaşandığı ve pazarın, 4-5 aylık bahar-yaz sezonunda bilhassa aktif olup kış aylarında önemli ölçüde daralmakta olduğu belirtilmiştir.

H.2. İlgili Pazar

H.2.1. Sektöre İlişkin Bilgiler

- (9) Soruşturma tarafı ERBA KARAVAN'ın üretimini gerçekleştirdiği karavanlar, yaşamsal fonksiyonlara minimum ölçülerde cevap verebilecek yatak, mutfak, duş, tuvalet ve oturma birimi donanımlarına sahip, motorlu araç standart ölçülerine uygun, hareketli yaşam mekânlarıdır. Karavanlar, çekme karavan ve motorlu karavan olmak üzere iki ana gruba ayrılmaktadır. Çekme karavanlar, bir çekici aracın arkasına bağlanarak çekilen römork şeklindeki karavanlardır. Bu tür karavanları çekebilmek için karavanın büyüklüğüne uygun güçteki araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye'de çekme karavanlar 750 kg'dan hafif ve 750 kg'dan ağır olarak iki sınıfa ayrılmaktadır. Karayolları Trafik Yönetmeliği'nin (Trafik Yönetmeliği) "*Tanımlar*" başlıklı maddesinin (c) bendine göre, bir motorlu araç tarafından çekilen römork veya yarı römork motorsuz yük taşıma araçları O kategorisi olarak nitelendirilmektedir. O kategorisi karavanlar ise O1 kategorisi (750 kg azami yüklü ağırlığa sahip römork karavanlar); O2 kategorisi (750 kg ile 3500 kg azami yüklü ağırlığa sahip römork karavanlar) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.
- (10) Çekme karavanlara ilişkin düzenlemeleri içeren bir diğer mevzuat ise Motorlu Araçlar ve Römorkları ile Bunların Aksam, Sistem ve Ayrı Teknik Ünitelerinin Tip Onayı ve Piyasa Gözetimi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik'tir¹ (AB/2018/858) (MARTOY). MARTOY; bir veya daha fazla aşamada tasarımı ve imal edilenler dâhil olmak üzere, karayollarında kullanımı amaçlanan M² ve N³ kategorisindeki motorlu araçlar

¹ 19.04.2020 tarih ve 31104 sayılı Resmi Gazete

² En az dört tekerlekli ve yolcu taşımada kullanılan motorlu araçlardır.

³ En az dört tekerlekli ve yük taşımada kullanılan motorlu araçlardır.

ve bu araçların O kategorisindeki römorklarını ve söz konusu araçlar ve römorkları için tasarımılanan ve imal edilen sistem, aksam ve ayrı teknik üniteler ile parça ve ekipmanları kapsamaktadır. MARTOY ile onay kuruluşlarının, Piyasa Gözetimi ve Denetimi Kuruluşu'nun, imalatçıların, imalatçı temsilcilerinin, ithalatçıların ve dağıtıcıların yükümlülükleri belirlenmiştir.

- (11) MARTOY'un "*İmalatçıların genel yükümlülükleri*" başlıklı 13. maddesi ile imalatçıların, imal ettikleri ve piyasaya arz ettikleri araç, sistem, aksam ve ayrı teknik ünitelerin belirtilen gereklilikler uyarınca imal edilmiş ve onaylanmış olmalarını sağlamakla yükümlü kılındığı, ayrıca imalatçıların onay kuruluşuna karşı sorumlu olduğu anlaşılmaktadır.
- (12) Çekme karavan üretimi yapılabilmesi için üretici teşebbüslerin ISO 9001:2015⁴ kalite sistem belgesine ve karavan Tip Onay Belgesi'ne sahip olmaları gerekmektedir. Tip onayı, tekerlekli araçlar ile bu araçlarda kullanılan bazı aksamaların Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yayınlanan yönetmelikler ve teknik düzenlemelere göre uygunluğunun onaylanmasıdır. Tip Onay Belgesi vermeye Türk Standartları Enstitüsü (TSE) yetkili kılınmıştır.
- (13) Trafik Yönetmeliği'nin 42. maddesinde "*Çekici araçlar ile yüklü ağırlığı 750 kg.'ın üstündeki römork ve yarı römorklar (traktör römorkları hariç), bu Yönetmeliğin 29 uncu maddesindeki esas ve usullere uygun olarak ayrı ayrı tescil edilirler.*" ifadesi yer almaktadır. 750 kg üstü çekme karavanlar için tescil zorunluluğu bulunmaktadır. 750 kg'a kadar karavanların tescile tabi olmaması Türkiye'de kullanımda bulunan toplam çekme karavan sayısına yönelik güvenilir bilgiler elde edilmesinin önüne geçmektedir.
- (14) Motorlu karavanlar ise yaşam alanının bulunduğu arka kasa ile araç motoru kabininin aynı taşıyıcı şasi iskeleti üzerinde yer aldığı kendinden motorlu karavanlardır. Motorlu karavanlar, üreticiler tarafından üretilmekle beraber bireysel olarak üretim iznine de açıktır. Bu kapsamda bireysel olarak karavan üretimi için proje sürecinde öncelikle tasarlanan karavan Araçların İmal, Tadil ve Montajı Hakkında Yönetmelik⁵ (AİTM) tarafından belirlenen şartları karşılayacak şekilde hazırlanmakta, akabinde TSE başvuruları yapılmaktadır. TSE incelemeleri sonrası muayene ve tescil süreci gerçekleştirilmektedir.
- (15) Üretici olarak seri bir şekilde motorlu karavan üretmek için ise üretici TSE'den AİTM Seri Tadilat Tip Onay Belgesi almak zorundadır. Bu belge ile aynı tip araca aynı tadilat seri olarak yapılabilir. Üretim sürecinde ilk olarak araç seçimi yapılmakta ve tasarım uygun hale getirilmektedir. Daha sonra Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş teknik servisler aracılığıyla gerekli testler yapılmakta, akabinde uygun olması halinde raporlar yayınlanmaktadır. Raporlar ile TSE başvuruları yapılmakta, araç incelemesi gerçekleştirilmektedir. En son aşamada ise noter aracılığıyla araç tescili tamamlanmaktadır.
- (16) 2020 yılında ortaya çıkan Covid-19 salgını ile Türkiye'de ve dünyada karavanlara yönelik talep artışı yaşandığı ve karavan sektörünün hızla gelişim gösterdiği anlaşılmaktadır. Karavan Endüstri Birliği verilerine göre Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) 2021 yılı itibarıyla karavan imalatı yapan yaklaşık 30.000 adet teşebbüs bulunmaktadır. Ayrıca Alman Karavan Endüstri Derneği verilerine göre Eylül

⁴ ISO 9001 Standardı, uluslararası standart örgütü tarafından yayınlanmış kalite yönetim sistemi standardıdır.

⁵ 26.11.2016 tarih ve 29869 sayılı Resmi Gazete.

2020-Mart 2021 arasında Avrupa Birliği'nde (AB) tescil edilen karavan sayısının bir önceki yıla göre % 33,7 oranında arttığı anlaşılmaktadır.⁶

- (17) Türkiye karavan sektöründe üretim yapan 400 civarında teşebbüs bulunduğu tahmin edilmektedir. Bunlardan bazıları sadece motorlu karavan, bazıları sadece çekme karavan, bazıları ise hem motorlu karavan hem de çekme karavan üretmektedir. Ayrıca özellikle Covid-19 salgınının ardından artan talep nedeniyle Türkiye'de üretim yapan teşebbüslerin sayısı giderek artmaktadır.

H.2.2. İlgili Ürün Pazarı

- (18) Motorlu karavan ve çekme karavanların genel kullanım amaçları benzer olmakla birlikte ekipmanları, alanları, tasarımları, donanımları, sundukları imkânlar ve tescil işlemleri gibi farklılıklar bulunmaktadır. Motorlu karavan ve çekme karavan farklılıklarına değinmek gerekirse; çekme karavan fiyatları, motorlu karavan fiyatlarına göre daha uygundur ve motorlu karavan için vergi ödemek gerekirken çekme karavanlar vergiden muaftır. Ayrıca motorlu karavanlara her yıl muayene ve zorunlu mali mesuliyet sigortası yaptırmak gerekirken, çekme karavanlar için muayene ve sigorta yaptırmaya gerek bulunmamaktadır. Motorlu karavanlar benzer sınıftaki bir araç gibi normal düzeyde yakıt sarf ederken, çekme karavanları çeken araçlar normal düzeyden yüzde 50 daha fazla yakıt tüketmektedir. Motorlu karavanlar, her tür arazide kullanılabilirken, çekme karavanlar özellikle dağlık bölgelerde kullanıma uygun değildir. İlaveten kısa mesafelerde tatil için motorlu karavanlar ideal bir araçken çekme karavanlar daha uzun konaklamalı tatil planları için ideal karavanlardır. Motorlu karavanların tasarımı, kişinin tercihine göre değişebilmektedir. Çekme karavanlar ise standart olarak ya da farklı modellerde üretilmektedir.
- (19) Motorlu karavanların ve çekme karavanlar temel birtakım özellikleri nedeniyle ayrılmaktadır. Anılan farklılıklar tüketici gözünde ikame edilebilirliğe yönelik göz ardı edilemeyecek seviyede bir ayrışma yaratmaktadır. Gerek fiyatları gerek kullanım şekilleri temelinde farklılaşan bu iki tür karavanın üreticiler açısından da doğrudan ikame edilebilir olduğu söylenememektedir. Dosya kapsamında bilgi talebinde bulunulan üreticilerin bir kısmının yalnızca çekme karavan, bir kısmının ise yalnızca motorlu karavan üretiminde bulunuyor olması arz tarafı açısından da yüksek ikame edilebilirliğin bulunmadığı yönünde yorumlanmıştır. Bu kapsamda motorlu karavanlar ile çekme karavanlar farklı ilgili ürün pazarları olarak değerlendirilmiştir.
- (20) Çekme karavanlar azami ağırlıklarına göre O1 sınıfı karavanlar ve O2 sınıfı karavanlar olarak ikiye ayrılmaktadır.⁷ O1 sınıfı karavanlar azami ağırlığı 750 kg altı olan karavanlardır. O1 sınıfı karavanlar için O1 Tip Onay Belgesi'ne sahip olmak gerekmekte iken herhangi bir ruhsata gerek yoktur. Ayrıca O1 sınıfı karavanların tescili ve araç muayenesi zorunlu değildir. Vergiye tabi olmayan O1 sınıfı karavanlar çekme işleminde kullanılan araca göre B, C, C1, D ve D1 sınıfı ehliyet ile kullanılabilir. O2 sınıfı karavanlar ise 750 kg ile 3500 kg azami yüklü ağırlığa sahip karavanlardır ve bu tip karavanların O2 Tip Onay Belgesi'ne ve çekme karavan ruhsatına sahip olması gerekmektedir. O2 sınıfı araçların tescili zorunlu olup kendilerine ait plakaları bulunmaktadır. Ayrıca bu tip araçlar yılda bir kez araç muayenesine girmek zorundadır. O2 sınıfı karavanlar kullanılan araca göre BE, CE, DE sınıfı ehliyetler ile kullanılabilir.

⁶ Türkiye Karavan Sektörü Durum Analizi Raporu, TOBB Yayın No: 2021/22.

⁷ O3 sınıfı, azami ağırlığı 3.5 tonu aşan ancak 10 tonu aşmayan motorsuz yük taşıma aracını; O4 sınıfı ise azami ağırlığı 10 tonu aşan motorsuz yük taşıma aracını ifade etmektedir. Çekme karavan tanımı içerisinde yalnızca O1 ve O2 sınıfı araçların kaldığı kabul edilmektedir.

- (21) Bu kapsamda O1 sınıfı ve O2 sınıfı çekme karavanların azami yük farklılıklarına sahip olmaları, vergiye tabi olup olmamaları, ruhsat ve araç muayenesinin zorunlu olup olmaması gibi nedenlerle talep ikamesi yönünden farklılaşan yanlarının bulunduğu görülmektedir. Buna karşılık temel kullanım amaçları ve yöntemleri açısından iki sınıf arasında bir farklılık bulunmamaktadır. Diğer yandan, arz ikamesi yönünden üretim yöntemlerinin aynı olması sebebiyle anılan iki sınıf karavan açısından yüksek ikame edilebilirliğin bulunduğu değerlendirilmektedir. Bu nedenle, ilgili ürün pazarı “O1 sınıfı çekme karavan üretim ve satış pazarı” ve “O2 sınıfı çekme karavan üretim ve satış pazarı” olarak ayrı ayrı tanımlanabileceği gibi tek bir pazar altında “çekme karavan üretimi ve satışı pazarı” olarak da tanımlanabilecektir.
- (22) Öte yandan İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz’un 20. maddesinde; “...İnceleme konusu işlem, gerek ürün gerekse de coğrafi açıdan olası alternatif pazar tanımları çerçevesinde rekabet açısından endişeler yaratmıyor ya da alternatif tüm tanımlar açısından rekabeti bozucu bir etki söz konusu oluyorsa pazar tanımı yapılmayabilir” ifadesine yer verilmiştir. Bu kapsamda ilgili ürün pazarı tanımı yapılmasının dosya kapsamında ulaşılabilecek sonucu etkilemeyeceği değerlendirildiğinden ilgili ürün pazarı tanımı yapılmasına gerek olmadığı kanaatine ulaşılmıştır.

H.2.3. İlgili Coğrafi Pazar

- (23) İnceleme konusu ilgili ürün pazarlarında yer alan ürünler bakımından pazara giriş, arz kaynaklarına ulaşım, üretim, dağıtım, pazarlama ve satış şartlarının bölgesel bir farklılık göstermediği göz önüne alınarak ilgili coğrafi pazar “Türkiye” olarak belirlenmiştir.

H.3. Değerlendirme

H.3.1. Bayilik Sözleşmesi’nde (Sözleşme) Yer Alan ERBA KARAVAN’ın Bölge ve Müşteri Kısıtlamalarına Yönelik Değerlendirme

- (24) Dosya kapsamında ERBA KARAVAN’ın bayileri ile akdettiği Sözleşme’de, bölge ve müşteri kısıtlamasına yönelik ibareler tespit edilmiştir. Söz konusu ibareler, ERBA KARAVAN’ın dağıtım ağında münhasırlık bulunmamasına rağmen bayileri ile akdettiği Sözleşme yoluyla aktif satışları kısıtlamasına ilişkindir.
- (25) 4054 sayılı Kanun’un 4. maddesi kapsamında teşebbüslerin dikey anlaşmalar ve eylemler yoluyla müşteri ve bölge kısıtlaması uygulamalarının rekabeti kısıtlayacağı kabul edilmektedir. 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği’nin (2002/2 sayılı Tebliğ) 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde, aynı bentte sayılan haller dışında, alıcının sözleşme konusu mal veya hizmetleri satacağı bölge veya müşterilere ilişkin kısıtlamalar getirilemeyeceği ifade edilmektedir. Bununla birlikte, ilgili Tebliğ’de bazı istisnai hallerde alıcıya müşteri ve bölge kısıtlaması getirilebileceği düzenlenmiştir. Bu istisnai hallerden ilki, alıcının müşterilerince yapılacak satışları kapsamaması kaydıyla, sağlayıcı tarafından kendisine veya bir alıcıya tahsis edilmiş münhasır bir bölgeye ya da münhasır müşteri grubuna yapılacak aktif satışların kısıtlanmasıdır. Dolayısıyla alıcının sözleşme konusu mal veya hizmetleri satacağı bölge veya müşterilere ilişkin olarak, münhasır bir bölge veya müşteri grubu tayin edilmesi durumunda aktif satışlar kısıtlanabilmektedir. Anılan Tebliğ’in 4. maddesinin (b) bendinde sayılan bu ilk istisnai hal münhasırlık ilişkisini temel almakta, dikey ilişki tarafları arasında münhasırlık yaratılan durumlarda müşteri ve bölge kısıtlamasına aktif satışlar yönünden gidilebileceğini ifade etmektedir. Bununla birlikte, pasif satışların kısıtlanması mümkün olmamaktadır.

- (26) Müşteri ve bölge kısıtlaması uygulamasında önemli olan husus, satıcının bayilerine münhasırlık tanıyıp tanımadığıdır. Dikey Anlaşmalara İlişkin Kılavuz'un (Dikey Kılavuz) 30. paragrafında; alıcıların satış yaptığı bölge veya müşteri grubunun münhasır olarak değerlendirilebilmesi için o bölge veya müşteri grubuna sadece tek bir alıcının veya sadece sağlayıcının kendisinin aktif olarak satış yapıyor olması gerektiği belirtilmektedir. Zira belli bir bölgeye veya müşteri grubuna aktif olarak satış yapan teşebbüs sayısı iki veya daha fazla ise artık o bölge veya müşteri grubu için münhasırlıktan bahsedilemeyecektir. Münhasır olmayan bölgeye veya müşteri grubuna herhangi bir alıcı dilediği gibi aktif satış yapabilecektir. 2002/2 sayılı Tebliğ'in 4. maddesine ve Dikey Kılavuz'un ilgili bölümlerine göre münhasırlık içeren müşteri ve bölge kısıtlamaları grup muafiyeti kapsamında değerlendirilebilecekken münhasırlık içermeyen bölge ve müşteri kısıtlamasına yönelik dikey anlaşma ve uygulamalar, teşebbüsün pazar payı %30'un altında kalsa dahi 2002/2 sayılı Tebliğ'in dışında kalacaktır.
- (27) 2002/2 sayılı Tebliğ'in 4. maddesinin (b) bendinde sayılan ve alıcılara getirilen müşteri ve bölge kısıtlamalarına ilişkin istisna tutulan bir diğer husus ise, seçici dağıtım sistemi üyelerinin yetkili olmayan satıcılara yapacakları satışlarının kısıtlanmasıdır. Dikey Kılavuz'un 32. paragrafında belirtildiği üzere, özellikle satış öncesi tanıtım hizmetlerinin önemli olduğu mücevher, parfüm gibi markalı ürünlerin pazarlanmasında bu tür ürünlerin satıldığı satış noktalarının fiziki özellikleri ve satış personelinin bilgi ve kabiliyeti hayati önem kazanmaktadır. Belirli bir marka imajı bulunan bu tür ürünlerin uygun olmayan yerlerde, yeterli bilgi ve kabiliyeti bulunmayan kişilerce satılmasını istemeyen sağlayıcılar, dağıtım ağı olarak genellikle seçici dağıtım sistemini uygun görmektedirler. Bu tür ürünlerin en etkin biçimde son kullanıcılara ulaşabilmesi için, ürünün sadece seçici dağıtım sistemi üyelerince satılması zorunluluğu getirilebilir.
- (28) Anılan hükümden anlaşıldığı üzere, sağlayıcı bir ürün veya hizmetin sunumunda seçici dağıtım ağı kurgulamadığı sürece, alıcının müşterilerine yönelik olarak yetkili olmayan satıcılara yapılacak satışları yasaklayan bir kısıtlama getiremeyecektir. Aksi takdirde bu eylem yine 2002/2 sayılı Tebliğ anlamında ağır rekabet kısıtlamaları arasında sayılacaktır. Bununla birlikte seçici dağıtım sistemi olarak benimsenmemiş bir dağıtım modelinde yukarıda değinildiği üzere, 2002/2 sayılı Tebliğ'in 4. maddesinin (b) bendinde sayılan ilk istisnai hale göre münhasıran tahsis edilmiş bir müşteri grubu söz konusu olması halinde, somut olayda yetkili servislerin hizmet vereceği müşteri gruplarına yönelik aktif satışların kısıtlanması söz konusu olabilecektir. Bu çerçevede ERBA KARAVAN'ın bayilerine yönelik münhasırlık sisteminin bulunup bulunmadığının ve aktif ve/veya pasif satış yasağı getirip getirmediğinin değerlendirilmesi gerekmektedir.
- (29) Bu çerçevede ERBA KARAVAN'ın bayileriyle akdettiği Sözleşme'de

"Madde 3- Ana Yükümlülükler

3.1. ŞİRKET, işbu sözleşme madde 2.1'de bahsedilen ürünleri kendisine tahsis edilmiş olan bölgede yeniden satması amacıyla BAYİ'ye temin etmeyi kabul eder, BAYİ ise bu sözleşme hükümlerine uygun olarak sözleşme konusu ürünlerin satışını gerçekleştirecek ve bu ürünlerin satışını arttırmak için kendisine tahsis edilen bölge içinde tüm elinden gelen çabayı gösterecektir.

Madde 5- Bölge

5.1. *ŞİRKET sözleşme konusu ürünleri bölgesinde yeniden satış amacıyla BAYİ'ye ilini bayilik bölgesi olarak vermeyi ve sadece anılan bölgenin BAYİ'İ olarak tanımayı kabul eder.*

5.2. *BAYİ, 5.1. maddede belirtilen ve kendisine tahsis edilen bölge içinde sözleşme konusu malların satışını arttırmak için tüm gayret ve çabasını sözleşme konusu malların satışına yoğunlaştıracaktır.*

Bayi tüm aktif satış çabasını kendi bölgesine yoğunlaştırmalıdır. Bu nedenle başka bayilerin bölgelerinde de aktif faaliyet göstererek gücünün bölünmesine yol açmamalıdır. Bu amaca ulaşılabilmesi için Bayinin kendisine ayrılan ve 5.1. maddede tanımlanan bölge dışında bayiler ataması, şube açması, dağıtım deposu kurması vb. davranışlarla aktif satış politikaları izlemesi yasaklanmıştır.

5.5. *ŞİRKET'İN BAYİ'YE tanıdığı bayilik bölgesi sınırlarının BAYİ'nin etkin, yeterli ve kendisi için verimli bir dağıtım yapmasına engel olduğunun yerinde yapılacak tetkikler sonucunda anlaşılması halinde mezkur sınırların değiştirilmesi veya dağıtım yetersizliğini önlemek amacıyla, ŞİRKET, aynı bölge içinde aynı işle ilgili olarak başka bayilik ihdas edebilir, BAYİ buna hiçbir şekilde muhalefette bulunamaz ve bu sebepten ötürü ŞİRKET'ten hiçbir hak talep edemez. Sözleşme ile kendisine tanınan bayilik bölgesi içinde başka bayilik ihdas edilmesi halinde BAYİ söz konusu yeni bayi için ŞİRKET'İN yeni bayi ye tahsis ettiği bayilik bölgesi sınırları içinde işle ilgili faaliyetlerde ona güçlük çıkaramaz.”*

ifadeleri yer almaktadır.

- (30) ERBA KARAVAN tarafından Kurum kayıtlarına intikal eden cevabi yazıda teşebbüsün bayiler ile akdetmiş olduğu sözleşmelerde münhasırlık hükmü bulunduğu ifade edilmektedir. Yukarıda yer verilen Sözleşme'deki hükümler değerlendirildiğinde; ilgili sözleşme ile bayilere bölge tahsisi yapılmış olduğu görülmektedir. Bu kapsamda ERBA KARAVAN'ın sorumluluğu da “*ŞİRKET sözleşme konusu ürünleri bölgesinde yeniden satış amacıyla BAYİ'ye ilini bayilik bölgesi olarak vermeyi ve sadece anılan bölgenin BAYİ'İ olarak tanımayı kabul eder.*” ifadeleriyle düzenlenmektedir. Söz konusu maddenin incelenmesinden, ilk bakışta bayilik sisteminin bir münhasırlık hükmü üzerinden kurulmuş olabileceği yorumu yapılabilecekse de ilgili Sözleşme'nin 5.5. maddesinde “*ŞİRKET, aynı bölge içinde aynı işle ilgili olarak başka bayilik ihdas edebilir*” hükmünün kaleme alındığı görülmektedir.
- (31) Kurulun Toz Alçı kararında⁸ “*ABS'ye verilen “Yetkili Satıcılık Bölgesinde başka yetkili satıcılık ihdas etme hakkı” nedeniyle münhasırlığın ortadan kaldırıldığı...*” ifadesinden, sağlayıcıya yetkili satıcıya tahsis edilmiş bölgede tek taraflı olarak yeni bir yetkili satıcı atama hakkı veren hükümlerin münhasırlığı ortadan kaldırır nitelikte olduğu değerlendirmesi yer almaktadır. Bu anlamda ERBA KARAVAN'ın bayileriyle akdetmiş olduğu sözleşmede yer alan ve sağlayıcıya tek taraflı olarak bayinin bölgesinde yeni bir bayilik ihdas edilmesinin önünü açan hüküm dolayısıyla dosya konusu bayilik sisteminin münhasırlık unsuru taşımadığı değerlendirilmiştir.
- (32) Dikey ilişki tarafları arasında ancak münhasırlık yaratılan durumlarda müşteri ve bölge kısıtlamasına aktif satışlar yönünden gidilebileceği göz önüne alındığında, incelemeye konu edilen sözleşme içerisinde bir satış yasağı olup olmadığı hususu incelenmiştir. Sözleşme'nin “*Bölge*” başlıklı 5. maddesinde bayinin “*kendisine tahsis edilen bölge içinde*” faaliyet göstereceği düzenlenmektedir. Anılan hüküm bayiler üzerinde hem aktif hem de pasif satışların kısıtlanmasına yönelik bir yasağın söz konusu olup

⁸ Kurulun 8.3.2007 tarih ve 07-19/185-59 sayılı kararı.

olmadığı sorusunu gündeme getirmektedir. Bununla birlikte 5.2. numaralı maddede *“Bu nedenle başka bayilerin bölgelerinde de aktif faaliyet göstererek gücünün bölünmesine yol açmamalıdır”* hükmü, 5.5. numaralı maddede ise *“Bu amaca ulaşılabilmesi için Bayinin kendisine ayrılan ve 5.1. maddede tanımlanan bölge dışında bayiler ataması, şube açması, dağıtım deposu kurması vb. davranışlarla aktif satış politikaları izlemesi yasaklanmıştır.”* hükmü yer almaktadır. Bu anlamda ilgili satış sınırlamasının aktif satışlara yönelik olduğu anlaşılmaktadır.

- (33) İlgili sözleşme hükümleri ile münhasırlık tesis edilerek bayilere aktif satış yasağı getirildiği, diğer yandan ERBA KARAVAN'a aynı bölge içinde aynı işle ilgili olarak başka bayilik ihdas etme hakkının verilmesi nedeniyle münhasırlığın ortadan kaldırıldığı ancak buna rağmen aktif satış yasağının devamının söz konusu olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca anılan sistemin bir seçici dağıtım sistemi niteliğinde olduğuna yönelik bir gösterge teşebbüs tarafından öne sürülmemiştir. Anılan nedenlerle ERBA KARAVAN ile bayileri arasında akdedilen Sözleşme'nin bölge ve müşteri kısıtlamasına ilişkin dikey sınırlamalar içerdiği, bu nedenle 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında rekabeti kısıtladığı değerlendirilmiştir.
- (34) Ayrıca bahse konu bölge ve müşteri kısıtlamasının 2002/2 sayılı Tebliğ'in 4. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde sayılan hallerden olması nedeniyle Sözleşme'nin 2002/2 sayılı Tebliğ'in kapsamı dışında kalarak grup muafiyetinden yararlanamayacağı kanaatine varılmıştır.

H.3.2.Taahhüt Metninin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi

- (35) Dosya kapsamında yapılan incelemeler sonucunda, ERBA KARAVAN'ın bayileri ile akdettiği Sözleşme'de münhasırlık içeren bir dağıtım sistemi bulunmamasına rağmen aktif satışların kısıtlanmasına yönelik birtakım hükümlerin düzenlendiği anlaşılmaktadır. İlgili Sözleşme'nin söz konusu hükümleri, 2021/2 sayılı Tebliğ kapsamında rekabet sorunu olarak değerlendirilmektedir. Teşebbüsün söz konusu rekabet sorunlarını gidermeye yönelik taahhüt sunduğu dikkate alınarak, anılan eylemler hakkında ayrıca muafiyet değerlendirmesi yapılmasına gerek görülmemiştir.
- (36) ERBA KARAVAN tarafından sunulan taahhüt metninde; ERBA KARAVAN'ın, bayiler ile akdedilen Sözleşme'de yer alan ve bölge ve müşteri kısıtlaması içeren birtakım hükümlerin ortadan kaldırılmasını taahhüt ettiği görülmektedir.
- (37) ERBA KARAVAN'ın dosya kapsamındaki olası rekabet sorunlarını engellemeye yönelik olarak sunduğu taahhüt metni aşağıdaki gibidir:

“Taraflarımıza iletilen Soruşturma Bildiriminde ve taahhüt görüşmeleri esnasında tutulan tutanakta da ifade edildiği üzere:

- 4054 sayılı Kanun kapsamında bölge ve müşteri kısıtlamasının rekabeti sınırlandıran eylemler arasında yer almakta ve
- Erba Karavan'ın bayileri ile akdettiği Bayilik Sözleşmesinin 5. maddesinde yer alan bazı hükümler (5.2. ve 5.5. maddeler) bu bakımdan rekabetçi endişe doğmasına neden olmaktadır.

Erba Karavan söz konusu rekabet sorununu tümten giderecek şekilde, taahhüdün kabul edilmesine ilişkin kararın kendisine tebliğ edilmesine müteakip 1 ay içerisinde bayileri ile yapmış olduğu sözleşmelerin, 5.2. ve 5.5. maddelerinin geçersiz olduğunu tüm bayilerine bildirecek ve ilgili sözleşmelerde yer alan koşullara uygun olarak sözleşme fesih sürecini başlatacaktır.

Taahhüdün kabul edilmesine ilişkin Rekabet Kurulu kararının tebliğinden itibaren 3 ay içerisinde ise fesih durumu hakkında Rekabet Kurumu'na bilgi verilecektir.

Erba Karavan, tekrar bir bayilik sistemi kurmak niyetinde olması halinde bayilik sözleşmesinin hazırlanması sürecinde rekabet hukuku alanında uzman kişilerden görüş alacak, hazırlanacak sözleşmenin grup muafiyeti koşullarını taşıyıp taşımadığı noktasında tereddüt taşınması halinde ilgili sözleşmenin uygulanmaya başlanmasından önce Rekabet Kurumu'na bireysel muafiyet başvurusunda bulunulacaktır.

Erba Karavan'ın bayileri ile imzaladığı sözleşmelerdeki anılan hükümlerin geçersizliğinin bildirilmesi ve sözleşmelerin feshedilmesi ile rekabet endişesi doğuran hükümler de ortadan kalacak ve Erba Karavan'dan yeniden satış amacıyla ürün alan kişiler serbestçe diledikleri bölgede ve müşteri grubuna satış yapabileceklerdir.”

- (38) Taahhüt müessesesi 16.06.2020 tarihinde kabul edilen 7246 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 4054 sayılı Kanun'a derç edilerek Türk Rekabet Hukuku uygulamasında yer bulmuştur. 4054 sayılı Kanun'un 43. maddesinin üçüncü fıkrası şu şekildedir:

“Yürütülmekte olan bir önaraştırma ya da soruşturma sürecinde 4 üncü veya 6 ncı madde kapsamında ortaya çıkan rekabet sorunlarının giderilmesine yönelik olarak ilgili teşebbüs ya da teşebbüs birliklerince taahhüt sunulabilir. Kurul söz konusu taahhütler yoluyla rekabet sorunlarının giderilebileceğine kanaat getirirse bu taahhütleri ilgili teşebbüs ya da teşebbüs birlikleri açısından bağlayıcı hale getirerek soruşturma açılmamasına veya açılmış bulunan soruşturmaya son verilmesine karar verebilir. Rakipler arasında fiyat tespiti, bölge veya müşteri paylaşımı ya da arz miktarının kısıtlanması gibi açık ve ağır ihlallerle ilgili olarak taahhüt kabul edilmez. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Kurul tarafından çıkarılan tebliğ ile belirlenir.”

- (39) 4054 sayılı Kanun'da taahhüt müessesesine ilişkin usul ve esasların Kurul tarafından çıkarılan tebliğ ile belirleneceği hükmü gereği yayımlanan 2021/2 sayılı Tebliğ'in “Kapsam” başlıklı 2. maddesi ise şu şekildedir:

“Bu Tebliğ; açık ve ağır ihlaller hariç olmak üzere, 4054 sayılı Kanunun 4 üncü veya 6 ncı maddesi kapsamında ortaya çıkan rekabet sorunlarının giderilmesine yönelik olarak ilgili teşebbüslerce ya da teşebbüs birliklerince sunulan taahhütleri kapsamaktadır.”

- (40) Bununla birlikte 2021/2 sayılı Tebliğ'in “Tanımlar” başlıklı 4. maddesinde açık ve ağır ihlallere konu olan hususlar;

“Bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabet doğrudan ya da dolaylı olarak engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan;

1) Rakip teşebbüsler arasında fiyat tespiti, müşterilerin, sağlayıcıların, bölgelerin ya da ticaret kanallarının paylaşılması, arz miktarının kısıtlanması veya kotalar konması, ihalelerde danışıklı hareket, gelecekte uygulanması planlanan fiyat, üretim ya da satış miktarı gibi rekabete duyarlı bilgilerin paylaşılması,

2) Üretim veya dağıtım zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren teşebbüsler arası ilişkide alıcının sabit veya asgari satış fiyatının belirlenmesi

konularında gerçekleşen anlaşma ve/veya uyumlu eylemler ile bu konulara ilişkin teşebbüs birliği karar ve eylemleri”

şeklinde düzenlenmiştir. Dosya kapsamında yapılan incelemeler sonucunda ERBA KARAVAN’ın bayileri ile akdettiği Sözleşme’de münhasır dağıtım sistemi bulunmamasına rağmen yeniden satıcıların aktif satışlarının kısıtlanması niteliğinde hükümler olduğu görülmüştür. Bu çerçevede dosya konusu iddiaların anılan Tebliğ’in 4. maddesinde sayılan açık ve ağır ihlal kapsamına girmediği, dolayısıyla ERBA KARAVAN’ın taahhüt sunmasının mümkün olduğu anlaşılmaktadır.

- (41) Taahhüt müessesesinin işlerliği bakımından 2021/2 sayılı Tebliğ, taahhüt sunma taleplerinin Kuruma iletebileceği süreyi sınırlamaktadır. 2021/2 sayılı Tebliğ’in “Taahhüt Sürecinin Başlatılması” başlıklı 5. maddesi;

“(1) Haklarında yürütülen bir incelemeye taahhütle son verilmesini isteyen taraflar, önaraştırma veya soruşturma sürecinde taahhüt sunma talebinde bulunabilirler. Soruşturma sürecindeki taahhüt sunma talepleri Kanunun 43 üncü maddesinin ikinci fıkrası kapsamında yapılan soruşturma bildiriminin tebliğinden itibaren üç ay içinde Kuruma iletilir. Bu süre geçtikten sonra Kuruma iletilen taahhüt sunma talepleri dikkate alınmaz.

(2) Taraflar, taahhüt sunma taleplerini yazılı şekilde Kuruma ileterek taahhüt sürecini başlatır.”

hükmünü içermektedir. Soruşturma Bildirimi’nin ERBA KARAVAN tarafından 09.04.2024 tarihinde tebellüğ edildiği, ERBA KARAVAN tarafından yapılan taahhüt başvurusunun ise 17.04.2024 tarihinde Kurum kayıtlarına intikal ettiği görülmektedir. Bu kapsamda 2021/2 sayılı Tebliğ’in 5. maddesine istinaden, teşebbüsün taahhüt başvurusunu süresi içinde yaptığı değerlendirilmiştir.

- (42) 2021/2 sayılı Tebliğ’in “Taahhüdün niteliği” başlıklı 9. maddesinin ikinci fıkrası, sunulan taahhüdün değerlendirilmesi bakımından yol göstericidir:

“Taahhüt rekabet sorunlarıyla orantılı, bu sorunları gidermeye elverişli, kısa sürede yerine getirilebilir ve etkili şekilde uygulanabilir olmalıdır ...”

- (43) ERBA KARAVAN’ın taahhüt metni; bayiler ile akdedilen Sözleşme’nin aktif satış yasağını içeren 5.2. ve 5.5. maddelerinin geçersiz olduğunun, Kurulun taahhütleri kabul ettiğine dair kararının ERBA KARAVAN’a tebliğ edildiği tarihten itibaren bir ay içinde tüm bayilere bildirileceğini ve ilgili sözleşmelerde yer alan koşullara uygun olarak sözleşme fesih sürecinin başlatılacağını içermektedir. Ayrıca taahhüt metninde yer alan taahhütlerin, Kurulun taahhütleri kabul ettiğine ilişkin kararının ERBA KARAVAN’a tebliğinden itibaren üç ay içinde yerine getirilmesi ve Kuruma tevsik edilmesi taahhüt edilmektedir.

- (44) ERBA KARAVAN’ın bayileri ile akdettiği Sözleşme’nin fesih işlemlerinin tamamlanmasının ardından bayilik ağının tamamen ortadan kalkacağı göz önüne alındığında, dosya kapsamında ortaya konulan bölge ve müşteri kısıtlamalarına ilişkin rekabetçi sorunun sunulan taahhüt kapsamında giderileceği anlaşılmakta olup, söz konusu taahhütlerin soruşturma konusu rekabet sorunlarıyla orantılı ve bu sorunları gidermeye elverişli olduğu anlaşılmaktadır. Teşebbüs tekrardan bir bayilik ağının kurulmasının gündeme gelmesi halinde 2002/2 sayılı Tebliğ’e uygun bir sistem kurulmasını da temin edeceğini ifade etmektedir. Bu anlamda ilgili taahhüt, rekabet sorununa ilişkin hükümlerin kaldırılması ve daha sonrasında gerekirse mevzuata

uygun olarak yeniden tasarlanmasını amaçladığından, bayilik ağının kurucusu konumundaki sağlayıcı tarafından etkili şekilde uygulanabilir bir nitelik taşımaktadır.

- (45) Teşebbüs bayilerin ilgili hükümlerin geçersizliği konusunda Kurul kararının tebliğden itibaren bir ay içinde bilgilendirileceğini, fesih işlemlerinin ise üç ay içinde tamamlanarak Kuruma tevsik edileceğini belirtmektedir. Belirlenen sürelerin ilgili taahhütlerin uygulamaya konulması için makul olduğu ve verilen taahhüdün kısa sürede yerine getirilebilir olduğu değerlendirilmiştir.
- (46) Sonuç olarak, ERBA KARAVAN tarafından sunulan taahhüt metni değerlendirildiğinde; sunulan taahhütlerin, soruşturma dosyasında yer alan ve uygulamada karşılaşılabilecek rekabet sorunlarıyla orantılı, bu sorunları gidermeye elverişli, kısa sürede yerine getirilebilir ve etkili şekilde uygulanabilir olduğu, bu doğrultuda ilgili taahhütlerin kabul edilerek soruşturmanın sonlandırılabilmesi kanaatine ulaşılmıştır.

I. SONUÇ

(47) Rekabet Kurulunun 28.03.2024 tarihli ve 24-15/311-M sayılı kararı uyarınca yürütülen soruşturma kapsamında;

- Erba Karavan Sanayi ve Tic. Ltd. Şti. tarafından sunulan ve Kurum kayıtlarına 05.07.2024 tarih ve 53546 sayı ile intikal eden nihai taahhüt metninin, dosya kapsamında tespit edilen ilgili rekabet sorunlarını giderebilecek nitelikte olması nedeniyle kabulüne ve ilgili teşebbüs açısından bağlayıcı hale getirilmesine,
- Erba Karavan Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.nin sunmuş olduğu taahhütlerin, kısa kararın tebliğinden itibaren üç ay içerisinde Rekabet Kurumu kayıtlarına tevsik edilmesine,
- Bu çerçevede 28.03.2024 tarihli ve 24-14/311-M sayılı Kurul kararı uyarınca yürütülen soruşturmanın bölge ve müşteri kısıtlanması iddiaları bakımından sonlandırılmasına

gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.